

Strafuitsluitingsgronden: verwerpen kun je leren...

Prof. mr. Joost S. Nan

Programma

1. Formeel strafrecht; systematische inbedding van strafuitsluitingsgronden
2. Rol raadsman; taak en eisen
3. Materieel strafrecht; juridische voorwaarden belangrijkste strafuitsluitingsgronden

(steeds: aandacht voor de praktijk en jullie input en ervaringen)

Formeel strafrecht

HR 11 april 2006, *NJ* 2006/393 (wettelijke systeem beslissen en motiveren)

→ Systeem art. 348 & 350 Sv is leidend

→ Art. 358 en 359 Sv wijzen verder de weg

→ strafuitsluitingsgrond is doorgaans een 'door [of namens] den verdachte uitdrukkelijk voorgedragen verweer'

→ HR *NJ* 2009/130: verweren goed van elkaar te onderscheiden

Formeel strafrecht

Vaste jurisprudentie (o.a. NJ 2015/299)

- Uitgangspunt in strafzaken is dat de rechter dient te beraadslagen en te beslissen naar aanleiding van het onderzoek ter terechtzitting
- Dat brengt mee dat verweren en uitdrukkelijk onderbouwde standpunten ter terechtzitting dienen te worden voorgedragen
- Geen rechtsregel verplicht de rechter dan ook te beslissen op verweren of uitdrukkelijk onderbouwde standpunten die aldaar niet uitdrukkelijk zijn voorgedragen

Formeel strafrecht

Proces-verbaal van de zitting is uiteindelijk de enige kenbron

NJ 2007/53

'De verdachte voert het woord tot verdediging.' = is dat voldoende?

- Van de verdachte die niet door een raadsman wordt bijgestaan, kan in redelijkheid niet worden gevergd dat hij een pleitnota overlegt dan wel overeenkomstig art. 326, vierde lid, Sv aantekening verzoekt van hetgeen hij ter verdediging heeft aangevoerd.

- De verdachte mag erop vertrouwen dat het door de voorzitter en de griffier vastgestelde proces-verbaal de kern weergeeft van eventuele door hem naar voren gebrachte verweren en onderbouwde standpunten die tot een gemotiveerde beslissing nopen.

Rol raadsman/raadsvrouw/raadsx

HR 6 september 2005, NJ 2006/85 (Eisen aan noodweerverweer)

Zie bijlage, de casus What happens in Leeuwarden

Is dit een uitdrukkelijk voorgedragen verweer?

Rol verdediging

HR 13 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BR1125, Casus Sjaak

Verdachte ter terechtzitting:

"Ik weet dat SJAAK aangifte heeft gedaan van mishandeling. Zijn verklaring komt er - zakelijk weergegeven - op neer dat ik hem zomaar met mijn vuist heb geslagen. Die verklaring is onjuist. Ik heb uit zelfbescherming gehandeld. Hij had het initiatief. Hij sloeg mij op mijn achterhoofd. Ik heb derhalve ook aangifte van mishandeling gedaan. Ik kon op dat moment geen kant meer op. Ik stond klem tegen mijn auto. Pas nadat hij mij heeft geslagen en ik geen ander mogelijkheid meer zag, heb ik hem geslagen: uit zelfbescherming dus."

Pleidooi raadsman van de verdachte ter terechtzitting van 7 oktober 2009:

"Ten aanzien van feit 4 heeft cliënt verklaard dat [betrokkene 1] is begonnen. Het was het gedrag van [betrokkene 1] dat de situatie heeft doen escaleren. De vraag is of het noodweer was of niet."

Is dit een uitdrukkelijk voorgedragen verweer?

Rol verdediging

HR 7 april 2009, NJ 2009/185 (verwijzing naar pleitnota in verwante zaak)

HR 26 mei 2015, NJ 2015/299 m.nt. Rozemond (verwijzing naar pleitnota)

De verdediging kan het initiatief nemen om het voordragen van verweren en onderbouwde standpunten te bekorten door middel van een duidelijke verwijzing naar de inhoud van de gedingstukken, zoals:

- de pleitnota in eerste aanleg
- de pleitnota van de raadsman van een medeverdachte
- en een op voorhand aan de rechter en de andere procespartijen toegezonden pleitnota.

Rol raadsman/raadsvrouw/raadsx

HR 7 april 2009, NJ 2009/185 (verwijzing naar pleitnota in verwante zaak)

HR 26 mei 2015, NJ 2015/299 m.nt. Rozemond (verwijzing naar pleitnota)

(vervolg)

- Ter terechtzitting moet met voldoende duidelijkheid worden aangegeven welke verweren worden gevoerd en welke onderbouwde standpunten worden ingenomen

&

- De rechter zal moeten instemmen met vorenbedoelde bekorting van het pleidooi, waarvan moet blijken uit het proces-verbaal van de terechtzitting.

Rol raadsman/raadsvrouw/raads-x

HR 30 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1156 (Beroep op noodweerexces?)

Casus Noodweerexces

Formeel strafrecht

HR 29 maart 2022, NJ 2022/178 (verduidelijking beoordeling van de feitelijke grondslag)

Als door of namens de verdachte een beroep op i.c. noodweer is gedaan, moet de rechter:

- (i) de feitelijke grondslag van dat beroep onderzoeken,
- (ii) beoordelen of aan de voorwaarden voor de aanvaarding van het verweer is voldaan en
- (iii) een gemotiveerde beslissing geven op dat verweer.

(rechter kan veronderstellenderwijs het beroep verwerpen op de aangedragen grondslag)

Formeel strafrecht

HR 29 maart 2022, NJ 2022/178 (verduidelijking beoordeling van de feitelijke grondslag)

De ‘bewijs’maatstaf voor de feitelijke grondslag (vaststelling feiten & omstandigheden) =

- A. Buiten redelijke twijfel vaststaan
- B. Voldoende aannemelijk zijn geworden
- C. Wettig & overtuigend bewezen zijn
- D. Drempel bewijsminima halen

Formeel strafrecht

HR 29 maart 2022, NJ 2022/178 (verduidelijking beoordeling van de feitelijke grondslag)

Bij de beoordeling van de feitelijke grondslag van het beroep op noodweer gaat het er slechts om dat die feitelijke toedracht, gelet op wat daarover door of namens de verdachte is aangevoerd en in het licht van het verhandelde ter terechtzitting, voldoende aannemelijk is geworden.

Stelling: Aan het oordeel dat de gestelde feitelijke grondslag voldoende aannemelijk is geworden, staat enige onzekerheid over de precieze feitelijke toedracht niet in de weg.

aannemen van de feiten voor beoordeling beroep op een strafuitsluitingsgrond

Conclusie AG Aben, ECLI:NL:PHR:2024:876

Elementen wederrechtelijkheid en schuld worden vermoed aanwezig te zijn.

De feitelijke grondslag van een exceptie is ‘voldoende waarschijnlijk’ als dit in staat is om het bewijsvermoeden te weerleggen. Van dat bewijsvermoeden hoeft daarbij niet de onjuistheid te worden aangetoond. Het is voldoende om in het concrete geval redelijke twijfel te zaaien aan de gelding ervan.

Formeel strafrecht

HR 10 februari 2004, NJ 2004/286 (ontkennen en strafuitsluitingsgrond)
(idem HR 22 maart 2016, NJ 2016/316)

Gaan ontkennen tenlastelegging en beroep op een strafuitsluitingsgrond samen?

- A. Nee, dat is water en vuur
- B. Ja, maar alleen met een goed verhaal

Formeel strafrecht

Ontkennen maakt het wel lastig, veelal dan ‘hypothetisch scenario’

AG Hartevelt, conclusie ECLI:NL:PHR:2022:893:

Het hof mocht immers betekenis toekennen aan de aard en indringendheid van de aangevoerde argumenten. Anders gezegd, van de verdachte mag, wanneer door of namens hem een beroep op noodweer(exces) wordt gedaan, hom of kuit worden gevraagd. Indien hij dit niet doet, bijvoorbeeld door primair de tenlastegelegde gedraging te ontkennen en slechts subsidiair een noodweerscenario te schetsen, riskeert hij dat dit in zijn nadeel werkt. Het zal dan immers veelal lastiger zijn de naar voren gebrachte argumenten indringend voor het voetlicht te brengen. Zulks is niet hetzelfde is als dat de bewijslast – in de zin van het aannemelijk moeten “maken” van een noodweersituatie – op de verdachte wordt afgewenteld.

Formeel strafrecht

HR 28 september 2021, NJ 2021/371 ('Post Keskin' en beroep op noodweer)

- afhankelijk van delictomschrijving is de Post-Keskin-jurisprudentie van toepassing
- anders: schema Murtazaliyeva/Rusland (GK 2018)

Ontoerekeningsvatbaarheid, art. 39 Sr

‘Niet strafbaar is hij die een feit begaat, dat hem wegens de psychische stoornis, psychogeriatrische aandoening of verstandelijke handicap niet kan worden toegerekend.’

HR 17 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1295 (Thijs H.)

Ontoerekeningsvatbaarheid, art. 39 Sr

HR 17 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1295 (Thijs H.)

- (vaste jur.) ontoerekeningsvatbaarheid sluit voorbedachte raad niet uit
- feitenrechter hoeft geen nadere vaststellingen doen over de precieze aard van de bij de verdachte vastgestelde 'psychische stoornis' en de manier waarop en de mate waarin deze stoornis de gedachten en het gedrag van de verdachte ten tijde van de tenlastegelegde feiten heeft beïnvloed

Ten overvloede, natuurlijk ook NJ 2009/157 (Tolbert) als het om opzet gaat:

een ernstige geestelijke stoornis bij de verdachte staat slechts dan aan de bewezenverklaring van het opzet in de weg 'indien bij de verdachte ten tijde van zijn handelen ieder inzicht in de draagwijdte van zijn gedragingen en de mogelijke gevolgen zou hebben ontbroken;

Ontoerekeningsvatbaarheid, art. 39 Sr

HR 17 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1295 (Thijs H.)

- Het is aan de feitenrechter om vast te stellen of bij de verdachte ten tijde van het begaan van het tenlastegelegde feit een psychische stoornis als bedoeld in artikel 37a Sr en artikel 39 Sr bestond. De rechter heeft daarin een eigen verantwoordelijkheid en is niet gebonden aan de door deskundigen uitgebrachte adviezen. De vaststelling dat sprake is van zo'n psychische stoornis, is van feitelijke aard en kan in cassatie slechts op haar begrijpelijkheid worden getoetst.

Ontoerekeningsvatbaarheid, art. 39 Sr

HR 17 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1295 (Thijs H.)

- niet alleen een stoornis die is omschreven in de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (hierna: DSM) kan worden aangemerkt als een “gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens” (art. 37a lid 1 Sr)/psychische stoornis etc. (art. 39 Sr).

- de enkele omstandigheid dat een stoornis wel als zodanig wordt aangeduid in de DSM, betekent niet dat de rechter tot het oordeel moet komen dat sprake is van zo'n stoornis.

(en opnieuw, de feitenrechter hoeft geen nadere vaststellingen doen over de precieze aard van de bij de verdachte vastgestelde ‘psychische stoornis’ en de manier waarop en de mate waarin deze stoornis de gedachten en het gedrag van de verdachte ten tijde van de tenlastegelegde feiten heeft beïnvloed)

Ontoerekeningsvatbaarheid, art. 39 Sr

HR 17 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1295 (Thijs H.)

Uiteindelijke maatstaf = het tenlastegelegde feit kan niet worden toegerekend als ten tijde van dat feit bij de verdachte sprake was van een stoornis als bedoeld in art. 39 Sr *en* de verdachte als gevolg van die stoornis niet kon begrijpen dat dat feit wederrechtelijk was of niet in staat was in overeenstemming te handelen met zijn begrip van de wederrechtelijkheid van dat feit.

En dan nog evt. culpa in causa: Gedragingen van de verdachte die aan het optreden van de in artikel 39 Sr bedoelde stoornis zijn voorafgegaan, kunnen in de weg staan aan het oordeel dat het tenlastegelegde feit niet aan de verdachte kan worden toegerekend in de zin van deze bepaling, maar slechts onder bijzondere omstandigheden. Van zulke bijzondere omstandigheden kan bijvoorbeeld sprake zijn als het optreden van de stoornis aan de verdachte zelf te wijten is geweest omdat hij verdovende middelen heeft gebruikt.

Noodweer

Wetgever van 1886, er zijn twee grondslagen:

- Verdedigingsrecht
- handhaven van de rechtsorde (b.v. interessant bij de vraag of vluchten nog mogelijk was) → recht hoeft voor onrecht niet te wijken

HR 22 maart 2016, ECLI:NL:HR:2016:456

Standaardarrest

Algemeen:

Beroep noodweer kan niet worden aanvaard ingeval gedraging, ogv intentie noch ogv uiterlijke verschijningsvorm kan worden aangemerkt als ‘verdediging’, maar als aanvallend.

HR 18 april 2023, NJ 2023/315: Ripdeal? Waren de gedragingen aanvallend van aard?

Noodweer

Algemeen:

- respons op verweer (art. 358 lid 3 en art. 359 lid 2, eerste volzin, Sv)
- nauwkeurige vaststelling f & o (last niet alleen bij verdachte)
- uiteindelijk: feitelijke toedracht niet aannemelijk of kan beroep op die toedracht niet slagen?
- bijzondere status noodweer bij mishandeling?

Eisen van noodweer

Verdediging van:

- lijf
- eerbaarheid
- goed

Hoe zit het met de bewegingsvrijheid?

En met het huisrecht?

En met illegale goederen?

Eisen van noodweer

Ogenblikke, wederrechtelijke aanranding

- waaronder evt. ook onmiddellijk dreigend gevaar (moet wel objectiveerbaar zijn en vrees niet voldoende)
- anticiperend noodweer lastig (Palingfuik-arrest)
- geringe aanranding geeft al snel problemen met de proportionaliteit

Eisen van noodweer

Proportionaliteit en subsidiariteit

- onderscheid niet altijd even scherp;
- Persoon van de verdachte speelt een rol:

‘Van de ene persoon mag bijvoorbeeld op grond van zijn hoedanigheid of bijzondere vaardigheden meer worden gevergd op het vlak van de proportionaliteit dan van een ander.’

Eisen van noodweer

Verdediging moet noodzakelijk zijn

- subsidiariteitseis
- vraag is: was er een reëel alternatief? Kon onttrekken worden gevergd
- vluchten kan niet meer, maar géén vluchteis
- vaste jurisprudentie (NJ 2010/301): ‘of de verdachte zich aan de aanranding had kunnen en moeten onttrekken, is niet in algemene zin te beantwoorden. Het komt aan op de omstandigheden van het geval.’ (ook al NJ 1957/446)

Eisen van noodweer

Verdediging moet *geboden* zijn

- proportionaliteitseis
- aandacht voor de verdedigingswijze en intensiteit
- vaste jurisprudentie (NJ 2010/391):
 - * ‘proportionaliteitseis strekt ertoe om niet ook dan een gedraging straffeloos te doen zijn indien zij — als verdedigingsmiddel — niet in redelijke verhouding staat tot de ernst van de aanranding.’
 - * dus ‘beslissend [is] of de desbetreffende gedraging — als verdedigingsmiddel — niet in onredelijke verhouding staat tot de ernst van de aanranding’
- en dan moet wel komen vast te staan waaruit de aanranding heeft bestaan (HR 2011:BO9817)

Eisen van noodweerecnes

Noodweersituatie

- problemen met de subsidiairiteitseis zijn dus lastig op te vangen met noodweerecnes

Dubbele causaliteit

- wederrechtelijke aanranding veroorzaakt een hevige gemoedsbeweging
- &
- de hevige gemoedsbeweging veroorzaakt de overschrijding van de grenzen van de verdediging (we kennen intensief en extensief noodweerecnes)
- andere (mentale) factoren mogen 'mede' bijdragen aan het excnes

Noodweerexces

HR 16 april 2024, ECLI:NL:HR:2024:552:

Poging tot doodslag door tijdens vechtpartij een ander minutenlang tegen zijn hoofd te trappen als hij bewusteloos op straat ligt, nadat verdachte door die ander diens woning is uitgewerkt waarbij verdachte met staafje op zijn hoofd is geslagen; *causaal verband wederrechtelijke aanranding en exces?*

Eisen van noodweerexces

Intensief noodweerexces:

de verdachte heeft de hem verweten gedraging verricht in een situatie waarin en op een tijdstip waarop voor hem de noodzaak bestond tot verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed tegen een ogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding, maar daarbij als onmiddellijk gevolg van een hevige door die aanranding veroorzaakte gemoedsbeweging **verder gaat dan geboden** was

Extensief noodweerexces:

op het tijdstip van de hem verweten gedraging de onder a bedoelde situatie weliswaar was **beëindigd** en de noodzaak tot verdediging er dus wel was geweest (maar niet meer bestond), doch zijn gedraging niettemin het onmiddellijk gevolg was van een hevige gemoedsbeweging die was veroorzaakt door de daaraan voorafgaande wederrechtelijke aanranding

Eisen van noodweerecxes

Exces jegens een derde:

- de ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding gaat niet direct van het slachtoffer zelf uitging

‘Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen in situaties waarin het slachtoffer wel een aandeel had in de aanranding of de dreiging daarvan, of waarin sprake was van andere gedragingen van het slachtoffer waarvan redelijkerwijs moet worden aangenomen dat die ertoe hebben geleid dat de verdachte - handelende in een hevige gemoedsbeweging - zich op het slachtoffer richtte.’

Culpa in causa

Culpa in causa is een correctiemechanisme *achteraf*

‘Gedragingen van de verdachte voorafgaande aan de wederrechtelijke aanranding door het latere slachtoffer kunnen onder omstandigheden in de weg staan aan het slagen van een beroep op noodweer(exces) door de verdachte. Dat is bijvoorbeeld het geval indien de verdachte de aanval heeft uitgelokt door provocatie van het latere slachtoffer en hij aldus uit was op een confrontatie.’

Taxi-arrest (NJ 2006/509)

Culpa in causa

Verdachte heeft enige ruimte

‘De enkele omstandigheid dat een verdachte zich willens en wetens in een situatie heeft begeven waarin een agressieve reactie van het latere slachtoffer te verwachten viel of dat een verdachte zich in verband met een mogelijke aanval van het slachtoffer als voorzorgsmaatregel van een illegaal vuurwapen had voorzien, is daartoe evenwel onvoldoende.’

b.v. HR 7 December 2010, NJ 2010/677 (catfight in disco)

Putatief noodweer

‘Indien door of namens de verdachte een beroep is gedaan op zogenoemde putatieve noodweer, zal de rechter moeten onderzoeken of sprake was van verontschuldigbare dwaling aan de kant van de verdachte, bijvoorbeeld omdat hij niet alleen kon, maar redelijkerwijs ook mocht menen dat hij zich moest verdedigen op de wijze als hij heeft gedaan omdat hij verontschuldigbaar zich het dreigende gevaar heeft ingebeeld dan wel de aard van de dreiging verkeerd heeft beoordeeld.’

→ gaat dus via de band van AVAS

recent: [ECLI:NL:HR:2023:485 Hoge Raad, 28-03-2023, 21/00658](#)

Aanwijzing handelwijze bij beroep op noodweer

- ‘Deze aanwijzing beoogt te bewerkstelligen dat het dwangmiddel ‘aanhouding’ niet op de betrokkene zal worden toegepast in de volgende gevallen:
- **1.** Er was sprake van een noodweersituatie en betrokkene heeft zich op gepaste wijze verdedigd;
- **2.** Er was sprake van een noodweersituatie waarbij betrokkene de grenzen van de noodzakelijke verdediging heeft overschreden, maar dat dit is gebeurd als gevolg van de hevige gemoedstoestand die door de aanranding is veroorzaakt.’
- (...)
- ‘In het geval er duidelijke aanwijzingen zijn van eigenrichting of van een gedraging die anderszins niet aan de wettelijke of jurisprudentiële vereisten van noodweer of noodweereces voldoen, dienen deze aanwijzingen getoetst te worden door de rechter-commissaris. Dit betekent dat vrijheidsbeneming van de hierboven omschreven verdachte uitsluitend tot stand kan komen door de toewijzing van een rauwelijks ingediende vordering tot inbewaringstelling.’

Noodweer(exces)

Enige toepassingsarresten:

- 2019:209: visueel gehandicapte verdachte wordt lastig gevallen
- 2019: 304: geen noodweer na burgeraanhouding
- 2019: 434: proportionaliteitseis (2 tegen 1)
- 2019: 1035: onttrekkingsvereiste (5 sec. om weg te komen)
- 2019:715: culpa in causa
- 2019:1307: vaststellen feiten (echtelijke ruzie)
- HR 7 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1828 en HR 18 april 2023, ECLI:NL:2023:633: gedragingen aanvallend van aard?
- HR 11 oktober 2022, ECLI:NL:HR:2022:1416: vereiste van onttrekking
- HR 10 oktober 2023, ECLI:NL:HR:2023:1420: proportionaliteit

Materieel strafrecht overig

HR 16 september 2008, NJ 2010/5 (overmacht in de zin van noodtoestand)

- zelfgekweekte wiet voor medicinale doeleinden

Noodtoestand in het algemeen: dat de pleger van het feit, staande voor de noodzaak te kiezen uit onderling strijdige plichten en belangen, de zwaarstwegende heeft laten prevaleren

(in geval van bijzondere regeling is beroep op noodtoestand niet uitgesloten, maar wel een hoge uitzondering)

Materieel strafrecht overig

HR 9 oktober 2012, NJ 2012/594 (psychische overmacht)

Voorwaarde is een van buiten komende drang waaraan de verdachte redelijkerwijze geen weerstand kon en ook niet behoefde te bieden

Wat als een stemmetje in het hoofd van de verdachte hem dwong het feit te plegen?

Materieel strafrecht overig

HR 9 maart 2004, NJ 2004/675 (rechtsdwaling)

Voor dwaling ten aanzien van de wederrechtelijkheid van het bewezen verklaarde feit is vereist:

- dat aannemelijk is dat een verdachte heeft gehandeld in een verontschuldigbare onbewustheid ten aanzien van de ongeoorloofdheid van de hem verweten gedraging
- van een zodanige onbewustheid kan slechts sprake zijn, indien de verdachte ten tijde van het begaan van het feit in de overtuiging verkeerde, dat zijn gedraging niet ongeoorloofd was

Materieel strafrecht overig

HR 31 oktober 2006, NJ 2007/79 (spelsituatie)

HR 22 april 2008, NJ 2008/375 (sportsituatie)

- indien de letsel veroorzakende gedragingen zijn begaan in een min of meer reguliere sport- of spelsituatie, van *schuld* in de regel minder snel sprake zal zijn, dan indien diezelfde gedragingen buiten zo'n situatie zijn begaan
- de omstandigheid dat een gedraging is verricht in een sport- of spelsituatie \neq een zelfstandige factor bij de beoordeling van het ten laste gelegde *opzet*
- de omstandigheid dat de gedraging is verricht in een sport- of spelsituatie, in een geval als het onderhavige wel van belang zou kunnen zijn voor de vraag of het bewezenverklarde kan worden *gekwalificeerd* als mishandeling

Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar

Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar, Stb. 2021/233 & 2022/203

Per 1 juli 2022

Nieuwe bepalingen, met name:

- art. 42 lid 2 Sr (nieuwe strafuitsluitingsgrond)
- Art. 372 Sr (geëigende strafbepaling voor de ambtenaar aan wiens schuld het te wijten is dat hij het in zijn geweldsinstructie bepaalde schendt)
- HR 20 december 2022, ECLI:NL:HR:2022:1896, NJ 2023/137 (geen verandering van wetgeving art. 372 Sr)

Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar

Art. 42 Sr

Lid 1: Niet strafbaar is hij die een feit begaat ter uitvoering van een wettelijk voorschrift.

Lid 2: Niet strafbaar is de ambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn taak en in overeenstemming met zijn geweldsinstructie geweld gebruikt.

Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar

Art. 372 Sr

De ambtenaar aan wie bij of krachtens artikel 7, eerste, achtste of negende lid, van de Politiewet 2012 of artikel 6, eerste lid, van de Wet op de bijzondere opsporingsdiensten de bevoegdheid geweld te gebruiken is toegekend en aan wiens schuld het te wijten is dat hij het in zijn geweldsinstructie bepaalde schendt, wordt gestraft:

- 1°. met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie, indien het feit enig lichamelijk letsel ten gevolge heeft;
- 2°. met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie, indien het feit zwaar lichamelijk letsel ten gevolge heeft;
- 3°. met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van de vierde categorie, indien het feit de dood ten gevolge heeft.

